

B O N S A I vereniging Midden Nederland

opgericht in 1977 en aangesloten bij
de Nederlandse Bonsai Vereniging

Voorzitter: Bob van Ruitenbeek
06 - 184 712 27
bonsai_moyogi@hotmail.com

Penningmeester: Joke Andringa
035 - 602 65 12, joke@bonsai4all.nl

Secretaris: Wouter Snel
035 - 601 17 81, woutersnel@hetnet.nl

Algemene zaken: Nol van der Linden
0294 - 45 01 73, nol@parenthese.nl

Algemene zaken: vacant

Bibliotheek: Edith den Ouden
030 - 244 07 71
e.den.ouden@live.nl

Gironummer: 6560336
t.n.v. Bonsai Vereniging
Midden Nederland, Soest

www.bonsaimiddennederland.nl

Lidmaatschap

U kunt lid worden van onze vereniging op elk gewenst moment. De kosten zijn € 45,00 per jaar. Informatie over lidmaatschap zijn verkrijgbaar op de bijeenkomsten, of bij de secretaris.

Vooruit kijkend Demo Teunis Jan Klein

Op de februari bijeenkomst zal er een demonstratie zijn van Theunis Jan Klein. Teunis Jan, geboren in 1974, begon op zijn 17e met bonsai. Hij volgde lessen bij Hotsumi Terakawa en Marc Noelanders. In 1995 won hij de eerste New Talent contest in Nederland en deed hij mee aan de European contest in Monaco. Vanaf dat moment werd hij steeds vaker gevraagd om aan bonsai te werken en zijn visie te geven over stylistische aspecten. De afgelopen 18 jaar heeft Teunis Jan zoveel mogelijk gewerkt aan alle soorten bomen. Dit heeft geresulteerd in een grote bonsai collectie met alle mogelijke soorten en een praktische kennis over de verzorging ervan. Zijn bonsai zijn tentoongesteld en gewaardeerd door heel Europa. Hoogtepunten zijn het winnen van de: 'Baum des Jahres' en de 'Ginkgo Award 2005'. De demonstraties en workshops van Teunis Jan Klein staan bekend om de duidelijke uitleg over het hoe en waarom van de gebruikte technieken en artistieke inzichten. Vaak komen verrassende styling ideeën naar voren en is er volop gelegenheid om vragen beantwoord te krijgen. Een interessante middag dus om je kennis over bonsai te vergroten.

Even bijkletsen Prunus Spinoza

Gelukkig draait de wereld weer wat minder onrustig om me heen en ben ik weer in staat om een stukje op de computer te tikken.

Verleden jaar kreeg ik voor mijn verjaardag van mijn vriendje twee privé lessen van Bruno en zodoende kwam Bruno een middagje bij mij, waarbij we uiteraard uitgebreid langs mijn bomen toerden.

Plotseling bleef hij staan en op bijna beschuldigende toon vroeg hij: 'hoe kom jij aan die boom'. Hij bedoelde een Prunus die ik al een jaar of 10 in mijn bezit heb. Ik heb hem overgenomen van Nick van der Bent' vertelde ik hem. Ik wist wel dat over deze boom ooit een stukje geschreven was in het aloude clubblad van de NBV en dat dit stukje ook opgenomen was in het boekje 'Boom in het zonnetje'. Deze foto staat op bladzijde 154 voor degene die in het bezit zijn van het boek.

Bruno vertelde dat de boom ooit gemaakt was door Lars de Liefde, die hem op een gegeven moment verkocht had en dat de boom daarna helemaal uit het zicht was verdwenen en men niet anders verwachtte dan dat hij was doodgegaan. Maar niets is minder waar. De Prunus heeft dus stilletjes eerst een jaar of 10 bij Nick gestaan en daarna 10 jaar bij mij.

Begin januari kwam Bruno voor de kascontrole bij mij en zag hij de Prunus weer staan. Hij stelde voor dat ik de boom mee zou nemen naar de nieuwjaarsreceptie omdat Lars van plan was ook te komen. Dat leek ons een leuke verrassing

lees verder op pagina 2

Van de voorzitter

Beste leden,

Het is inmiddels alweer februari en we hebben hopelijk het ergste gedeelte van de winter achter de rug.

Bij sommige bomen bij mij in de kas staan de knoppen alweer op springen en bij een aantal bomen die op de Noelanders Trophy hebben gestaan zijn de eerste blaadjes zelfs al zichtbaar.

Voor de mensen met een winter berging of kas is het verpot seizoen al weer begonnen, voor de gene die de bomen buiten hebben staan zal dat waarschijnlijk nog even duren maar dat zal ook zeker niet erg lang meer op zich laten wachten. Laat het voorjaar maar komen.

Voor de komende bijeenkomst hebben we Teunis Jan Klein uitgenodigd om een demo te verzorgen. Teunis Jan is al vaker bij ons op de vereniging geweest en heeft er toen een erg leuke en

leerzame middag van gemaakt. Ik ga er dus van uit dat het ook deze keer weer een geslaagde middag zal worden.

Vorige maand heb ik reeds verteld dat onze jaarlijkse verenigingstentoonstelling in Doorn niet kan plaatsvinden in mei wegens het niet door gaan van het rhododendron weekend in het park. Momenteel wordt er gekeken naar een ander moment om toch onze tentoonstelling te kunnen houden. Natuurlijk houden we u daar over op de hoogte.

Al met al word de komende bijeenkomst zeker een om niet te missen, dus mijn oproep aan u allen:

Kom 19 februari naar de bijeenkomst!

Bob van Ruitenbeek

Masterclasses

Georganiseerd door de NBV en voor alle leden

De Nederlandse Bonsai Vereniging organiseert ook dit jaar weer de zogenaamde masterclasses. Per avond worden de ingebrachte bomen van een bepaalde soort besproken. Iedereen mag een boom meebrengen, maar deze moet wel van een gevorderde kwaliteit zijn.

7 april thema Larix

door Hans van Meer

19 mei thema Rhododendron

door Bruno Wijman

Kosten per avond € 25,00 te voldoen aan de penningmeester van de regionale club.

De avonden worden gehouden in Leersum, in het Dorps huis, Hoflaan 31.

De data van de 2 laatste masterclasses (in het najaar) zijn nog niet bekend, de thema's zijn 'Pinus' en 'Shohin-Opstelling'.

Wil je meedoen, er ligt een intekenlijst op de clubbijeenkomst en anders per email of telefoon: joke@bonsai4all.nl. 035-6026512.

Zie jullie dan.

vervolg van pagina 1

en dat was het ook. Lars keek zeer verrast en herkende de boom dan ook meteen. Aan het eind van de middag werd de boom nog even door Bruno en Lars bekeken en besproken. Beiden dachten dat boom nog in zijn oorspronkelijke schaal stond, maar dat is niet waar. Het boek vermeldt dat hij in een blauwe schaal stond en hij staat nu in een groene. Ook werd er natuurlijk uitgebreid besproken wat er eigenlijk aan zou moeten gebeuren. Meerdere takken moesten bedraad, de stand veranderd en zeker een andere schaal. Dat was niet tegen dovemansoren gezegd, de eerst volgende cursusavond bij Bruno heb ik boom meegenomen om hem te bedraden en de takken in de goede stand te zetten. Nog niet helemaal volmaakt, maar het begint er op te lijken.

Nu nog een bijpassende schaal zoeken. Joke

Terugblik clubmiddag januari

Afgelopen januari bijeenkomst

was er weer de jaarlijkse ALV vergadering en nieuwjaarsreceptie. Het gehele bestuur is weer herkozen en de kascommissie was zeer tevreden over de cijfers. We hebben dit jaar zelf nog iets winst gemaakt. In de vergadering kwam ook naar voren dat in sommige gevallen de begeleiding van nieuwe leden weleens te wensen over laat.

Dit zal beter moeten en gelukkig melde Casper den Ouden zich aan om tijdens de bijeenkomsten nieuwe leden op te vangen en te begeleiden. We zijn hier als bestuur erg blij mee, want we zijn een vereniging en we zullen met zijn alle moeten zorgen voor de inhoud van de verenigingsactiviteiten. Na de vergadering was er zoals gebruikelijk weer tijd om wat te

drinken en was er de gelegenheid om iedereen nog een gelukkig Nieuwjaar te wensen.

De Tokonoma was prachtig ingericht door Ruud Simons. Na de pauze en de verloting heeft Bruno nog enige meegebrachte bomen besproken.

We kunnen weer terug kijken op een geslaagde middag.

In dit derde deel van deze serie gebaseerd op een syllabus van de NBV komt het verpotten en het snoeien van de wortels aan de beurt.

Verpotten en wortelsnoei

In de natuur heeft een boom niet alleen een uitgebreid maar ook een diep wortelgestel. De oppervlaktewortels zijn nodig voor de verankering en de opname van voedsel. De diepe penwortel is voor de stabiliteit en reikt tot in het grondwater niveau. Bij onze bonsai gebruiken we een relatief vlakke schaal, we zullen dus het een en ander aan het wortelstelsel moeten veranderen. De penwortel wordt weggenomen en de oppervlaktewortels ingesnoeid. Om te zien waarom dit zomaar kan en dat het de gezondheid van de boom ten goede komt, moeten we kijken naar de opbouw van de wortels. De wortel bestaat uit twee gedeelten, een bruin stuk vanaf de boom tot de punt en een wit of soms roze puntje. Dit puntje is eigenlijk het enige actieve gedeelte, n.l. de haarwortel. Het wortelmutsje 1 aan de top helpt bij het in de grond dringen op zoek naar vocht. Na de lengte groei 2 ontstaan wortelharen 3 in de huid (epidermis), hiermee wordt de vocht- en voedselopname geregeld. Bovenaan sterven deze af doordat de cellen verkuren 4. Het productieve leven van de haarworteltjes is maar kort, variërend van enige dagen tot enige weken. Daarna zijn de cellen te verhout om voedsel/vocht op te nemen. Het heeft dus geen enkele zin om de ruimte in de pot in te laten nemen door lange, onproductieve wortels. De wortelsnoei heeft tot gevolg dat een massa nieuwe actieve haarwortels met wortelharen wordt gevormd. De plant kan meer voedsel opnemen en zal daardoor beter groeien.

Groeistimulans in de wortels geeft groeistimulans in de kruin!

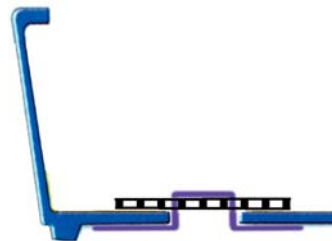
Wortelsnoei

We krabben rond de stam zoveel mogelijk aarde weg om de oppervlakte wortels bloot te leggen. Vanaf de onderkant van de kluit maken we voorzichtig de lange wortels los met de wortelhaak en snoeien deze bij. Dikke wortels worden wat verder terug gesnoeid. Bij coniferen moet men altijd flink wat oude grond laten zitten. Dit is om niet alle wortelschimmel (mycorrhiza) te verwijderen, daar deze helpt bij de opname van voedsel. Bij loofbomen mag bijna alle grond vervangen worden. In tegenstelling tot snoei in de kruin moet bij wortelsnoei de snede altijd naar beneden gericht zijn.

Verpotten

Ook als we geen wortelsnoei toepassen zullen we voor het verpotten de buitenste rand van de wortelbal iets uit elkaar moeten halen, anders zullen de wortels de nieuwe grond niet makkelijk ingroeien. Op de afwateringsgaten van de pot bevestigen we een gaasje zodat de aarde niet uitspoelt. Het kan verankerd worden met een aluminium draadje. Onder in de pot komt eerst een laagje grit, grove akadama of

kiryu als drainagelaag. Nu op de plaats waar de boom moet komen een heuveltje grond maken. Hierop de boom licht heen en weer draaiend stevig aandrukken en vast zetten met een binddraad van natuurlijke vezel (raffia, henneptouw). Ook kunnen we hiervoor een aluminiumdraad of zo gebruiken maar dan moeten we wel oppassen dat we geen wortels afbinden of beschadigen. De pot verder vullen met het grondmengsel en met het pootstokje tussen de wortels werken. Hierna de grond licht aandrukken en voorzichtig gieten met een broes. Als we Akadama gebruiken net zo lang gieten tot er geen stof meer mee naar buiten komt. Na het gieten niet meer aandrukken!

Nazorg

Een pas verpotte boom, die wortelsnoei heeft ondergaan, is te vergelijken met een stek, totdat er zich weer nieuwe haarwortels

Snoei ongewenste en te lange wortels.

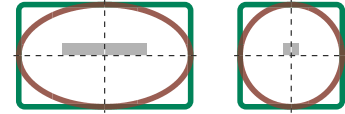
Zet de boom vast met draad en vul de ruimte tussen de wortels op. Gebruik daarvoor een stokje

fout goed

De plaatsing van de boom in een bonsaischaal

rechthoekige of ovale schaal vierkante of ronde pot

Plant de boom in het grijze gebied.

hebben gevormd. Dus:

- 1 x gieten tot de boom is ingewaterd;
- de boom in de halfschaduw zetten, twee tot drie uur zon per dag $\pm$ 14 dagen;
- beschermen tegen wind;
- nevelen;
- geen bemesting de eerste 3 tot 4 weken, organische mest kan wat eerder gegeven worden dan anorganische;
- eventueel kan vitamine B gegeven worden daar dit de wortelvorming stimuleert.

Geef de boom na het verpotten minstens twee weken bescherming.

Grondmengsels

Vrijwel elk grondmengsel dat voldoende lucht en water doorlaat is geschikt. Toch verdienen de Japanse grondsoorten als akadama en kiryu voor bonsai de voorkeur. Desgewenst kun je er turf of gezeefde dennenbast doorheen mengen als organisch component. Onderzoek toont aan dat kleideeltjes in een grondmengsel erg belangrijk zijn voor de groei van haarwortels. Akadama bevat die van nature en het behoud voor langere tijd een korrelige structuur.

Voor loofbomen is een verhouding van 6 delen akadama, 3 delen kiryu en 1 deel turf gebruikelijk. Voor naaldbomen moet het aandeel kiryu groter zijn en kun je eventueel de organische component weglaten. Bijvoorbeeld 5 delen akadama, 5 delen kiryu en 1 deel turf, of akadama en kiryu in gelijke delen. De verhouding wordt ook bepaald door hoe vaak je de bomen kunt begieten.

Akadama moet vrij van stof en andere ongewenste deeltjes zijn.

Turf of gezeefde dennenbast.

Kiryu is vulkanisch zand dat goed draineert.

Laat de boom wat naar voren overhellen.

Wanneer verpotten

De beste tijd voor verpotten en wortelsnoei is aan het eind van een rustperiode. Voor de meeste bomen is dit eind winter, begin lente, als de nieuwe knoppen beginnen te zwellen, maar nog niet open zijn.

Er is nog een periode waarin de wortelsnoei mogelijk is: aan het eind van de zomerrust, aan het begin van de herfst (half september/eind september).

De vroege lente is het meest geschikt omdat dan de sterkste hergroei plaatsvindt. Laat lente tot midden zomer is een slechte tijd voor verpotten en wortelsnoei, omdat de boom dan in volle groei is en de onderbreking van de vochttoevoer ernstige schade aan de zachte nieuwe uitlopers toebrengt. In geval van noodzaak tot verpotten in deze tijd kan volledige ontbladering en het terug snoeien van takken de overlevingskans vergroten.

Positioneer de boom zo dat de nebari (wortelvoet) het beste uitkomt. Mos op de grond ziet er goed uit en voorkomt uitdrogen.

Soorten die bloeien voordat het blad verschijnt worden over het algemeen na de bloei verpot. Bomen die laat in de lente bloeien worden voor de bloei verpot.

Hoe vaak

In het algemeen kan men stellen dat een jonge boom ieder jaar verpot kan worden, mits deze in een gezonde goede conditie is. Hoe ouder een boom is, hoe langzamer de groei plaatsvindt. Er zal dus minder vaak wortelsnoei nodig zijn, bijvoorbeeld, eens in de drie of vier jaar. Oude dennen zelfs wel eens in de vijf jaar.

Met behulp van een zeef kun je akadama, grit of elke andere (droge) grondsoort naar korrelgrootte sorteren.

Voor de eerste keer heb ik, als beginnend bonsaiïst, de Noelanders Trophy bezocht. Samen met mijn broer, die bij de bonsai vereniging Friesland aangesloten is, zijn we op zaterdag ochtend richting Heusden-Zolder België gereden. Helaas kan ik geen vergelijking met andere jaren maken maar ik vond het gebouw en de opzet waar de tentoonstelling dit jaar gehouden werd werkelijk schitterend.

Bij aankomst rond 12:00 uur zijn we eerst langs de stands gelopen waar we wat boeken en gereedschap hebben aangeschaft. Er waren ook veel potten en bomen te koop maar hiermee wacht ik liever tot de voorjaar sale bij Lodder. Na zo'n uur rond te hebben gekoken zijn we naar de tentoonstelling gegaan, uiteindelijk gaat het toch om de bomen. Het gaf een fantastisch gevoel om al die mooie bomen van dicht bij te mogen bewonderen. Het meest bijzondere waren de momenten waarop we de opstellingen van Bruno en Bob zagen. Natuurlijk blijft het interessant om bomen van bekende bonsaiïsten te bewonderen, maar bomen op een tentoonstelling zien van verenigingsgenoten vind ik toch specialer. Zeker wanneer je later te horen krijgt dat Bob de eerste prijs voor de shohin opstelling heeft gewonnen en Bruno een nominatie heeft gekregen. Op zo'n moment voel ik me vereerd om lid te zijn van de Bonsai vereniging Midden Nederland. We zijn ook nog even bij de demonstratie van Ryan Neil wezen kijken. Het hoogtepunt voor ons kwam op het moment dat we eigenlijk besloten om rond 17:30 naar huis te gaan maar toch nog even bij de stand van Graham Potter gingen kijken. (Mijn broer en ik zijn enorme fans van hem) Bij de stand aan-

gekomen zijn we in gesprek met hem geraakt en hebben een zeer gezellig en informatief gesprek van bijna een uur met Graham gehad. Voor degene die hem niet kennen, hij heeft veel bonsai filmpjes op youtube en op zijn website: www.kaizenbonsai.com.

Voor degenen die nog nooit bij de Noelanders Trophy zijn geweest kan ik zeggen dat het zeker de moeite waard is. Buiten het feit dat er zeer mooie bonsai te bewonderen zijn is het bijzonder gezellig en de uitgelezen kans om bekende bonsaiïsten te ontmoeten.

Oscar Ramos

De winnende opstelling van Bob. *Pinus thunbergii*, *Potentilla fruticosa*, *Acer buergerianum*, *Chaenomeles speciosa*, *Berberis thunbergii*, *Caragana chamlagii*

De opstelling van Bruno die genomineerd werd. *Ligustrum chinensis*, *Ulmus parvifolia*

Boom van de maand

Boom van de maand voor januari was de binnenbonsai. De Tokonoma was prachtig ingericht door Ruud Simons.

Boom van de maand voor februari is de winterbloeier. Hieronder een Prunus Mume

De tokonoma zal deze bijeenkomst worden ingericht door Joke Andringa. Bob van Ruitenbeek en Bruno Wijman zullen hun winnende opstellingen van de Noelanders neerzetten. Samen met de bijbehorende prijzen natuurlijk!

Let op!

Het is echt de bedoeling onze bijeenkomsten in De Dissel op tijd te beginnen! Zaal open 12:30 uur, aanvang 13:00 uur.

Contributie

De contributie voor het jaar 2011 is ongewijzigd en bedraagt € 45,-. Maak het bedrag s.v.p. snel over op gironummer 6560336 t.n.v. Bonsai Vereniging Midden Nederland te Soest, of betaal contant aan de penningmeester op de bijeenkomst.

Belangrijke data

15	16	17
maandag	dinsdag	woensdag
19 februari	demo Theunis Jan Klein	
19 maart	shohin/mame middag	
16 april	werken aan eigen bomen	
21 mei	workshop	
18 juni	boombespreking door Bruno Wijman (o.a. Pinus van workshop)	
juli & augustus	geen bijeenkomst ivm vakantie	

Boom van de maand

één van de ingebrachte bomen wordt besproken door Bruno Wijman

12	13	14	15	16	17
februari	winterbloeiers				
maart	shohin/mame				
april	acers				
mei	???				
juni	azalea's				
juli & augustus	geen boom van de maand ivm vakantie				

Afdelings bijeenkomsten

De bijeenkomsten worden meestal op elke derde zaterdag van de maand gehouden in het Dorps-huis: 'De Dissel', Disselplein 6, te Hooglanderveen. Tel: 033 257 17 25 <http://www.dedissel.com> Aanvang 13:00 uur, zaal open 12:30 uur. Winkel, bibliotheek met video's, dvd's, en loterij bij iedere bijeenkomst. Uiteraard kan men voor vragen, opmerkingen en suggesties altijd terecht bij het bestuur. Hebt u problemen of wilt u advies, neem dan de boom in kwestie mee naar de bijeenkomst, er is altijd iemand in de buurt van de huiskamertafel die bij problemen kan helpen!